

FORT ORDONNANS

UITGAVE: NEDERLANDS KUSTVERDEDIGINGSMUSEUM 'FORT AAN DEN HOEK VAN HOLLAND'

Voorzitter Jan Wouters:

'De zon is weer gaan schijnen'

Voorzitter Jan Wouters is tevreden mens. 'Tijds de vorige medewerkersvergadering was ik nog heel somber over de financiële situatie. Maar de zon is weer gaan schijnen. Het gaat redelijk goed', kon hij op 15 augustus mededelen. Inmiddels is ook aan de 'buitenwereld' het zonnige nieuws overgebracht. Op 10 september namelijk, tijdens de Open Monumentendag, heeft E. Steenbergen namens het VSB Fonds Westland een cheque overhandigd van f 28.450,-. Er kunnen nu in totaal zeven projecten worden uitgevoerd.

Direkteur E. Steenbergen van de VSB Bank Westland overhandigt een cheque van f 28.450,- aan voorzitter Jan Wouters. Dit fantastische bedrag, beschikbaar gesteld door het VSB Fonds Westland, zal worden gebruikt voor de bouw en inrichting van een diorama met als onderwerp de Duitse luchtlandingen in en om het Staelduinse Bos op 10 mei 1940; voor de inrichting van de commandantenkamer, de telegraafruimte en een Machinen Gewehr Bunker, alsmede voor de aanschaf van kozijnen, glas en geluid.

FOTO: RONALD STAWWEGENER SUTHOFF WEEKBLADEN

lijn in de bezoekersaantallen. 'Misschien was het wel, omdat het hier zo lekker koel is', veronderstelde hij op die hete maandagavond in het bepaald niet koude Fort...

Honderdste

Die vijftiende augustus was niet alleen vanwege het goede nieuws een gedenkwaardige dag. De medewerkers waren in eerste instantie uitgenodigd om een heel ander feestje mee te vieren. Die avond werd namelijk de honderdste bestuursvergadering gehouden sinds de oprichting van de Stichting Fort aan den Hoek van Holland. De allereerste vergadering werd gehouden op 18 augustus 1986. 'Het was eigenlijk de oprichtingsvergadering' wist voorzitter Wouters zich te herinneren.

Hijzelf, alsmede Cees Jansen en Willem v.d. Stap hebben al die tijd zitting gehad in het bestuur. 'John Verbeek, ook een man van het eerste uur, is nu nog steeds als adviseur aan de stichting verbonden.' 'In acht jaar tijd honderd vergaderingen betekent een gemiddelde van een per maand' rekende Wouters, die zelf 99 vergaderingen heeft bijgewoond, zijn gehoor voor. 'Tijdens die bijeenkomsten hebben we geprobeerd het Fort te besturen met op de achtergrond de wetenschap dat we konden rekenen op heel veel trouwe vrijwilligers.' Een groot feest zat er deze avond niet in. Dat komt over twee jaar, beloofde Wouters, als de stichting 10 jaar bestaat. Wel werd er gezellig nog even een borreltje gedronken.

INHOUD

2**'Een kaleidoscoop van verschrikkingen'****3****Familie Frederiks 'met trots vervuld'****4****Fort als decor voor bijzonder huwelijk**

ar er zijn nog meer fondsen een financiële bijdrage hebben verleend. 'Van het Anjerfonds hebben we f 2.700,- gekregen en van de Verhagen Stichting f 2.000,-' kon Wouters de medewerkers vertellen. Inmiddels is ook bekend geworden dat het Gemeentelijk Havenbedrijf van Rotterdam interesse heeft in sponsoring en dat de Ronde Tafel Westland een project zou willen adopteren. En de Vereniging van oud-employés van de Shell heeft f 500,- geschonken.

Bezoekers

Ook de bezoekersaantallen stemmen tot tevredenheid. Terwijl alle andere Nederlandse musea tijdens de tropische temperaturen van de afgelopen zomer tegen lege zalen aankreeg het Fort meer bezoekers dan ooit binnen haar muren. 'De inkomsten zijn dan ook boven verwachting.' Wouters kan niet echt een verklaring geven voor de stijgende

Oud-gediende Kleinjan duikt in historie

'Een kaleidoscoop van verschrikkingen'

Het is 10 mei 1940. Het Duitse leger valt Nederland binnen. In het Staelduinse Bos landen parachutisten. Vanuit het Fort wordt een aanval op hen gedaan. Helaas raken de verouderde kanonnen binnen anderhalve dag onklaar. De fortbemanning gaat door met vechten. Zij gaat op patrouille naar het bos en naar Rozenburg en komt in vuurcontact met Duitse soldaten. De patrouilles komen terug met buitgemaakte wapens en krijgsgevangenen die in het Fort worden opgesloten. Op 14 mei 1940 moet het fort echter worden overgegeven aan de Duitsers.

Tijdens die paar meidagen hebben de Nederlandse militairen steun gehad van 200 Britse Mariniers en een bataljon van de 'Irish Guards'. L. Kleinjan, tijdens de oorlogsdagen dienstplichtig sergeant bij de Hoekse Kustartillerie, heeft beslag weten te leggen op een artikel hierover uit 'Onze Band', het weekblad voor de Nederlandse troepen in Engeland, van 26 januari 1946. Het is afkomstig uit de archieven van de Irish Guard en Kleinjan heeft het vertaald.

Hulp

Uit het artikel blijkt, dat de Nederlandse regering, direkt nadat de Duitsers Nederland waren binnen gevallen, de Britse regering om hulp had gevraagd. Helaas waren er op dat moment maar weinig geoefende troepen in Engeland. Er was wel een afdeling mariniers aanwezig en het 2e bataljon Irish Guards, dat later aangevuld zou worden door een compagnie van het 2e bataljon Welsh Guards. De manschappen kregen in eerste instantie als opdracht in de nacht van 11 op 12 mei te vertrekken naar Hoek van Holland

Kleinjan was tijdens de meidagen van 1940 sergeant bij de Kustartillerie. In het Fort is een sergeants-uniform uit die tijd bewaard gebleven.

FOT. RONALD STAM/WEGENER SUTHOFF WELKBLADEN

en van daaruit om samenwerking met de plaatselijke commandant op te rukken naar Den Haag om de regering te beschermen. Nou had de regering klaarblijkelijk al plannen klaar liggen om te vluchten. 'Daar het in het voornemen ligt van de Nederlandse regering om Den Haag te verlaten, moet u voorbereidingen treffen om op De Hoek terug te trekken en weer in te schepen op Z.M. oorlogsbodem', zo luidde de uiteindelijke order.

Overgeevaren

De manschappen werden vanuit Dover overgeevaren met de s.s. 'Canterbury' en de s.s. 'Maid of Orleans' en geëscorteerd door torpedojagers. Bij het aan-

breken van de dag op maandag 13 mei werd Hoek van Holland bereikt. Het zag er rustig uit. 'Maar in het oosten was de lucht gekleurd door de vlammen van de branden in Rotterdam.'

Nieuw bevel

Terwijl de Britse schepen nog gelost werden, kwam er een nieuw bevel binnen. Niet langer moest er opgerukt worden naar Den Haag, maar moest de haven worden beschermd en de weg tussen Hoek van Holland en Den Haag opengehouden worden.

De reden werd de Britse commandant Haydon snel duidelijk: 'Plotseling kwam er een lange rij zwarte auto's, motorrijders voorop, de weg af gereden. Met

een scherpe bocht draaiden ze de kade op. Nog voor ze stil stonden, werden de portieren geopend en sprong er een man uit elke wagen. De grootste, een ware reus in burgerkleding, liep snel op kolonel Haydon en kapitein Phillpotts, die op de kade rondliepen, toe. Phillpotts trok zonder te dralen zijn revolver. 'Het zijn van die grote kerels, dat moeten wel Duitsers zijn', zei hij. De burger klapte de hakken tegen elkaar en boog; Phillpotts spande de haan van zijn revolver. 'Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden is gearriveerd...'

Even later zou Wilhelmina vertrekken met de torpedojager H.M.S. Malcolm.

In de avonduren verscheen Nederlandse regering en het Corps Diplomatique in Hoek van Holland. Ook zij namen de vlucht. De regering zou eerst nog een laatste vergadering houden in Kamer 2 van het Fort.

Luchtaanvallen

Gelijktijdig raasden er golven Duitse bommenwerpers over het dorp. Er vielen bij de Irish Guard 23 gewonden en 7 mannen werden gedood.

Tijdens luchtaanvallen de volgende morgen werden nog eens vier mannen van de Guards gedood en werden er vier gewond. Ook de burgers werden zwaar getroffen. De wegen en straten in Hoek van Holland lagen bezaaid met doden en stervenden.

'Een kaleidoscoop van verschrikkingen' zo omschreef predikant ds. Stonor de situatie. 'Het was koelbloedige en berekende moord. De menigte, waaronder een eindeloze stroom vluchtelingen uit Rotterdam, kon onmogelijk voor gewapende troepen worden aangezien.'

De Britten besloten zich terug te trekken. Om 11.00 uur liepen de overgebleven manschappen de kade op. 'Zij marcheerden via de loopplank aan boord alsof ze een parade liepen op het voorplein van het Buckingham Palace' omschreef een officier van een torpedojager de aftocht. 'Het was een mooi schouwspel...' 's Middags voeren de torpedojagers Malcolm en Witshed naar buiten, een later gevolgd door H.M.S. Valper. Om 10 uur die avond, 48 uur nadat ze vertrokken waren, landden de manschappen in Dover.

Gekleurd jasje

Het moet elke lezer natuurlijk meteen opgefallen zijn: de Fort Ordonnans heeft een gekleurd jasje aangetrokken.

Het is tevens de eerste editie die uit de eigen drukkerij in kamer 15 van de persen is geroeld. Het mag duidelijk zijn: binnen de Fort-muren staat de techniek voor niets.

Oproep aan Oud-Gedienden

De Werkgroep Oud-Gedienden zou het op prijs stellen bij verhuizing of overlijden hiervan zo spoedig mogelijk op de hoogte te worden gesteld. Het is: Stichting Fort aan den Hoek van Holland, t.a.v. werkgroep Oud-Gedienden, Postbus 9, 3150 AA Hoek van Holland. Telefoonnr.: 01747-83365.

Verder is de werkgroep nog steeds op zoek naar oud-gedienden, die ooit een periode van hun militaire diensttijd in de zgn. 'Positie Hoek van Holland' hebben doorgebracht. Namen en adressen kunnen schriftelijk of telefonisch worden doorgegeven.

Bijdragen kunnen worden overgemaakt op rekeningnummer 32.32.90.906 bij de Rabobank of Postbanknummer 12.64.57 ten name van de Stichting Fort aan den Hoek van Holland.

IN MEMORIAM

Werkgroep Oud-Gedienden geeft de volgende kennisgeving van overlijden ontvangen:

J.C. Wagenaar, lfg. 1925, Reg. kustartillerie - overleden 11 juli 1994

Namens bestuur en werkgroep hebben we de familie inmiddels onze deelneming betuigd met dit verlies.

FORT ORDONNANS

Uitgave van de stichting 'Fort aan den Hoek van Holland', beheerder van het Nederlands Kustverdedigingsmuseum, Stationsweg, Postbus 9, 3150 AA Hoek van Holland. Telefoon 01747-82898.

Worzzitter: Jan Wouters

Redactie: Marijke Brabander
Vormgeving: Koos Jeremiasse
Druk: Johan Koopmans
en Willem v.d. Stap

Familie Frederiks 'met trots vervuld'

Nog voor de grote toeristenstroom op gang kwam, heeft het Kustverdedigingsmuseum twee bijzondere permanente exposities kunnen openen. Medio juni onthulde oud-oorlogsvlieger Chris Ranner de tentoonstelling, waarin de luchtgevechten, die tijdens de Tweede Wereldoorlog boven de Nederlandse kust hebben plaatsgevonden, centraal staan. Zoon Pieter jr. en kleinzonen Peter en Harry openden diezelfde dag de kamer die geheel gewijd is aan vader en grootvader Pieter Frederiks, die in 1928 werd benoemd tot Fortwachter.

Stichtingsvoorzitter J. Wouters: 'Met deze officiële opening willen wij onze waardering uitspreken voor de vrijwilligers, die de klus hebben geklaard.' Wouters noemde - 'zonder de anderen tekort te willen doen' - met name Eric Mostert, voor wie de expositie over de luchtgevechten 'een stukje levenswerk is geweest'.

Frederiks

Dankzij de familie Frederiks heeft het museum de kamer kunnen inrichten over adjudant-onderofficier Pieter Frederiks. De familie schonk onder meer bijzondere documenten, foto's, uniformen, getuigschriften en de Persoonlijke Uitrustingskist. Pieter Frederiks jr. zei bij de opening 'met trots vervuld' te zijn, dat het Fort als 'cerbtoon' en 'te zijner nagedachtenis' een kamer heeft willen inrichten voor zijn vader.

Pieter jr. werd in 1919 geboren in Fort Panterden. In 1928 verhuisde het gezin Frederiks naar het Fort aan den Hoek van Hol-

land, dat na de reorganisatie van het leger in 1927 alleen nog bemand werd door een adjudant der genie en een detachement politietroepen. Adjudant-onderofficier P. Frederiks werd belast met onder meer het onderhoud van het Fort. Op zich was dat al een hele klus. Pieter jr.: 'Mijn vader schakelde daarvoor zoveel mogelijk mensen in uit Hoek van Holland. Het was crisistijd en hij wilde de Hoekenezen graag helpen.' 'In die tijd was het nog zo, dat als je, zoals wij, hervormd was, je alleen zaken deed met de andere hervormden. Mijn vader trok zich daar echter niets van aan. Al die flauwekul was niets voor hem.' 'Hij maakte echter een uitzondering. Degenen die lid waren van de SDAP kwamen er niet in. Jullie hoeven niks aan het Fort te verdienen' zei hij altijd tegen hen. 'Prive zag hij dat wel iets anders, want wij hadden een 'rode' bakker. Voorwaarts was dat. Die was de beste van Hoek van Holland...'

Pieter Frederiks jr en zijn zonen Peter en Harry openden de tentoonstelling over Pieter sr.
FOTO: WESTLANDS FOTOBURO

Adjudant Frederiks was ook belast met de Kringenwet. Daarin was bepaald, dat in een bepaalde kring rondom het Fort alleen houten bouwwerken mochten verrijzen. Uitbreiding werd nagenoeg onmogelijk gemaakt. Adjudant Frederiks was echter de moeijikste niet. Pieter jr.: 'Als er weer eens iemand zonder toestemming een kippenhok of duiventil had gebouwd, zei mijn vader: ik zal mijn zoon wel even een request laten schrijven. Voor de jonge Pieter was het Fort een schitterend speelterrein. 'Ik liep er altijd. Het was er heel interessant en bijzonder.' Het leven in en om de vesting veranderde drastisch toen tijdens de mobilisatie het Fort opgenomen werd in de Positie Hoek van Holland. Het Fort werd weer bemand.

Tijdens de voor-mobilisatie moest de familie Frederiks hun huis uit. De adjudant kwam terecht in Wateringen. In het Fort in de speciale Frederiks-kamer is nu ook een helm te zien met daarin een deuk, die volgens de overlevering is ontstaan toen er in de oorlog op Frederiks in Wateringen werd geschoten.

De familie Frederiks is later in Monster gaan wonen. Na de oorlog werd Frederiks opzichter van het Genie-terrein op Rozenburg. Weer later is het gezin, in het kielzog van dochter Hanny, verhuisd naar Deurne.

Adjudant Frederiks is in 1967 overleden.

Fort als decor voor bijzonder huwelijk

Je zet je allebei als vrijwilliger met heel veel enthousiasme in voor het Fort. En dan kom je elkaar natuurlijk nogal eens tegen. 'He', dacht Piet, 'leuk meisje'.

'Nou', vond Esther, 'die jongen mag er zijn'. Tja en hoe gaat dat dan...

Op 16 juli stonden Esther v.d. Berg en Piet Hokke uiteindelijk in het Fort voor het altaar. Met op de achtergrond de schitterende stemmen van 'Ars Cantandi' beloofden ze elkaar eeuwige trouw.

Het werd daarna nog een daverend feest, waarvoor ook alle Fort-medewerkenden waren uitgenodigd. Zij zorgden die avond nog voor een verrassing: voor Esther en Piet stond een vrolijk autootje klaar. Piet en Esther enkele weken later: 'Het was een schitterende avond. En dat kado was natuurlijk helemaal fantastisch. Hij rijdt nog steeds en zelfs zonder deuken.'

FOTO: WESTLANDS FOTOBURO

Met achttien man op een kamer

Wie door het Fort dwaalt, komt op een gegeven moment ook de 'slaapkamers' tegen met de bedden keurig in het gelid. Maar niet alle soldaten hebben ooit zo riant gelegen. Oud-gedienden G. den Harder en G. van Veggel kunnen zich nog goed herinneren, dat zij, direkt na de Tweede Wereldoorlog, met achttien man in een kamer sliepen. 'We lagen op stalen Duitse stapelbedden. De bovenste lag zowat met z'n kop tegen het plafond...'

De mannen moesten onder meer de bunkers leeghalen. 'We hebben ook een hele elektrische centrale, die bij Vlughtenburg stond, ontmanteld en naar het Fort gebracht.'

Goede eten

Een ding is met name Den Harder altijd bijgebleven: het goede eten. Hij kan het nog zo opsommen: op zondag rijst, op maandag snert, op dinsdag bruine bonen of capucijners met de man drie ons uitgebakken spek...

'En de hele week at ik van dat heerlijke spek op m'n brood.'

Groene Vingers en een timmermansoog gevraagd

Om nou te zeggen dat de bezoekers via metershoog onkruid zich een weg moet banen naar de ingang van het Kustverdedigingsmuseum is natuurlijk ook lichtelijk overdreven, maar dat er een probleempje ligt, is zeker. Voorzitter Jan Wouters: 'We zitten echt te springen om iemand met groene vingers.' Het hoeft geen gediplomeerd hovenier te zijn. Als hij of zij maar de tuin zou willen en kunnen bijhouden. 'Tussen onze grote groep vrijwilligers zit er eigenlijk niemand die echt plezier heeft in tuinieren. Natuurlijk, want zo is iedereen ook wel weer, wordt het groen rondom het Fort behoorlijk bijgehouden. Maar het zou echt fantastisch zijn als zich een vrijwilliger als tuinman zou aanmelden.' Het Fort zou ook graag iemand met een timmermansoog aan het vrijwilligersbestand willen toevoegen. Zo'n vakman die nog de fijne kneepjes kent en oplossingen aan kan dragen als er weer eens een moeilijke hoek of vreemd gevormd kamertje in het Fort verbouwd moet worden. Geïnteresseerden kunnen alle informatie krijgen op 01747-82898.

Wie weet hoe Kamer 2 eruit zag?

Eric Mostert zit met een probleempje. De Fort-medewerkenden zouden graag Kamer 2 in de oorspronkelijke staat willen terug brengen. Het gaat om de ruimte waar in de meidagen van 1940 de Nederlandse regering de laatste vergadering op Nederlandse bodem heeft gehouden. Er moeten nog heel wat oud-gedienden zijn, die zich de inrichting voor de geest kunnen halen. Eric zou het bijzonder op prijs stellen, als zij zich met hem in verbinding zouden willen stellen op 01747-82898.

Openingstijden 1994

Het Kustverdedigingsmuseum is in 1994 nog geopend op 1 en 2 oktober en 5 en 6 november.

Op de zaterdag is het museum geopend van 13.00 tot 16.00 uur en op zondag van 10.00 tot 16.00 uur.

Rondleidingen op afspraak

Voor groepen van minimaal tien personen kunnen er op afwijkende tijden (eventueel ook in de avonden) rondleidingen worden georganiseerd.

De kosten bedragen f3,- per persoon.

Telefoonnummers

Voor een afspraak kan contact worden opgenomen met Kustverdedigingsmuseum 01747-82898; met J. Admiraal (coördinator rondleidingen) op 01747-83387 en met J. Wouters op 01747-83128.

VVV rondleidingen

Via de VVV Hoek van Holland kan men individueel inschrijven op een rondleiding. Daarvoor moet men zich uiterlijk een dag van tevoren aanmelden bij de VVV aan de Hoekse Brink, telefoon 01747-82456. Ook de kosten (f3,- per persoon) moeten vooraf bij de VVV worden betaald.

De VVV-rondleidingen worden in 1994 nog gehouden op 18 en 20 oktober en 28 december.

Begunstigers en sponsors

Het Kustverdedigingsmuseum wordt mede in stand gehouden door begunstigers.

Men kan begunstiger worden door minimaal f25,- over te maken op rekeningnummer 32.32.90.906 bij de Rabobank of Postbanknummer 12.64.57 ten name van de stichting Fort aan den Hoek van Holland.

Met een eenmalige bijdrage van minimaal f500,- kan men 'Begunstiger voor het leven' worden.

Bedrijven kunnen zich aanmelden als sponsor. Dit kost minimaal f300,- per jaar.

Zowel begunstigers als sponsors ontvangen een gezinskaart, waarop tijdens de openingen gratis het Kustverdedigingsmuseum kan worden bezocht.

Verder ontvangt men vier keer per jaar de 'Fort Ordonnans'.